

GODIŠNJI IZVJEŠTAJ CENTRA ZA PRUŽANJE PRAVNE POMOĆI ZA 2023. GODINU

Pregled rada Centra za pružanje besplatne pravne pomoći građanima u borbi protiv korupcije sa statističkim pokazateljima o pokrenutim predmetima, pregledom predmeta po oblastima sa primjerima djelovanja i pregledom zagovaračkih aktivnosti u 2023. godini.

Banja Luka, 2024.

SADRŽAJ

Sažetak	3
Statistički podaci za 2023.....	6
Pregled predmeta po oblastima.....	9
Pravosuđe (38 predmeta u 2023.g.)	9
Obrazovanje (25 predmeta u 2023.g.).....	10
Zdravstvo (16 predmeta u 2023.g.)	11
Policija (6 predmeta u 2023.g.)	11
Privatni sektor (21 predmet u 2023.g.).....	12
Državna uprava (135 predmeta u 2023.g.)	12
Sukob interesa (30 predmeta u 2023.g.).....	14
Pristup informacijama (19 predmeta u 2023.g.)	15
Ostalo (27 predmeta u 2023.g.)	17
Zagovaračke aktivnosti.....	17

Sažetak

Centar za pružanje pravne pomoći u borbi protiv korupcije Transparency International u Bosni i Hercegovini (ALAC) osnovan je krajem 2003. godine i usmjeren je na pružanje besplatne pravne pomoći građanima i pravnim licima. Cilj Centra je dati praktične i korisne pravne savjete svim licima koja se obrate TI BiH, ali i pratiti rad nadležnih institucija, naročito u slučajevima koji se odnose na korupciju. Na ovaj način građanima se pružaju alternativni načini borbe protiv korupcije i sva pravna sredstva koja im stoje na raspolaganju. Aktivnim praćenjem rada postupajućih organa ne dopušta se da eventualno protivpravno i samovoljno ponašanje prođe neopaženo.

Centar za pružanje pravne pomoći u borbi protiv korupcije radi i na iznalaženju odgovarajućih institucionalnih reformi i kvalitetnijih zakonskih rješenja u oblasti antikorupcijske politike, sarađujući sa predstvincima vlasti, ali imajući prevashodno u vidu primjedbe i prijedloge na rad institucija koje mu građani svakodnevno šalju. Pružanje pravne pomoći daje mogućnost građanima koji su žrtve korupcije da ispune i zaštite svoja prava koja su ugrožena kao posljedica korupcije.

U 2023. godini Centar za pružanje pravne pomoći u borbi protiv korupcije postupao je u **317** novih predmeta, što je povećanje za **4,97%** u odnosu na prošlu godinu. 29 predmeta pokrenuto na inicijativu Centra, dok se u preostalih 288 predmeta postupalo na osnovu prijava/predstavki građana. Putem besplatne telefonske linije 0800 55555 odgovoreno je na **1337** poziva građana koji su se informisali o mogućnostima pružanja pravne pomoći, te prijavljivali različita koruptivna postupanja. Takođe, na zvaničnoj web stranici www.ti-bih.org kontinuirano se objavljaju presude sudova iz

cijele Bosne i Hercegovine koje se odnose na slobodan pristup informacijama.

Kao i prethodnih godina najveći broj prijava u 2023., njih 135 se odnosilo na sektor državne uprave, zatim slijedi 38 prijava u oblasti pravosuđa, 30 vezanih za sukob interesa, te 25 koje se odnose na obrazovanje. Posmatrajući statistiku prijava u odnosu na nekoliko prethodnih godina primjetan je blaži porast broja prijava u kategorijama pravosuđe, sukob interesa, pristup informacijama i obrazovanje, dok je pad prijava zabilježen u kategorijama porezi/finansije/carine, građevinarstvo/urbanizam, te policija.

Ukoliko se posmatra procentualno učešće u strukturi prijavilaca, najveći broj prijavilaca 42,2% su svjedočili koruptivnim aktivnostima, dok je 28,3% direktno pogođeno korupcijom, te imaju status žrtve. 12,6% prijavilaca su klasifikovani kao zviždači, što predstavlja minimalno povećanje u odnosu na prošlu godinu. Najveći procenat prijava korupcije dolazi iz većih gradova čak 51,1%, a kada je u pitanju metod prijema, dominira slanje prijava elektronskim putem sa 69,4%.

Centar je tokom 2023. godine pokrenuo **28** upravnih sporova zbog kršenja odredbi Zakona o slobodi pristupa informacijama. 17 upravnih sporova koji su pokretani proteklih godina riješeno je u korist Centra, dok su u 2 predmeta zahtjevi za vanredno preispitivanje sudske odluke odbijeni od strane drugostepenog suda, nakon čega je pokretana dalja pravna zaštita. Zahvaljujući konkretnim pravnim postupcima građani BiH i istraživački novinari došli su u posjed brojnih informacija koje su im bile nedostupne.

PREGLED RADA CENTRA ZA PRUŽANJE PRAVNE POMOĆI U BORBI PROTIV KORUPCIJE TRANSPARENCY INTERNATIONAL U BIH U 2023. GODINI

1337

POZIVA NA BESPLATNU
LINIJU
0800 55555

317

NOVIH PREDMETA

204

PISANIA PRAVNIA
SAJVETA ZA STRANKE

39

PREDMETA KOJI JE
POKRENUO TI BIH

475

POSLATIH DOPISA KA
INSTITUCIJAMA U BIH

Po predstavkama Centra koje su se odnosile na kršenja ljudskih prava Institucija ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine donijela je jednu preporuku, Ministarstvu saobraćaja i veza Republike Srpske i Željeznicama Republike Srpske a.d. Doboju kojom je naloženo da se preispitaju odredbe Pravilnika o stručnoj osposobljenosti radnika koji neposredno učestvuju u vršenju željezničkog saobraćaja.

U 2023.g. navršilo se dvadeset godina rada Centra za pružanje pravne pomoći u borbi protiv korupcije koji je stao uz brojne građane čija su prava bila ugrožena, ili su bili svjedoci koruptivnih radnji. U proteklih 13 godina od kada se javnosti prezentuju Godišnji izvještaji Centra postupano je u 2936 predmeta. Od prvobitnih 170 predmeta iz 2011.g. došli smo do 317 predmeta u 2023.g. što predstavlja povećanje za 53,6%.

Pogledamo li unazad značajno je istaći da su ranijih godina evidentirane prijave koje su uključivale zahtijevanje mita od strane ljekara i policijskih službenika. Tada su dužina trajanja sudskih procesa, malverzacije u zapošljavanju u javnim institucijama i „rad na crno“ bili među

glavnim problemima sa kojima su se suočavali građani. U današnjem vremenu, trendovi su se promijenili, tako da umesto prijava davanja mita ljekarima i policajcima, građani više prijavljuju nepravilnosti poput nepostupanja policijskih službenika po prijavama kršenja prava ranjivih kategorija, zloupotrebe službenog položaja od strane nosilaca pravosudnih funkcija, kao i poništavanje javnih oglasa za imenovanje u javne institucije.

Novi izazovi s kojima se suočavamo su i promjene zakonskih i podzakonskih propisa na gore u odnosu na postojeće standarde i dostignuća na polju zaštite ljudskih prava i sloboda. Ovo poređenje jasno pokazuje kako su se korupcijski obrasci promijenili tokom godina.

Do 2011.g. Transparency International u Bosni i Hercegovini vodio je evidencije o ukupnom broju prijavljenih slučajeva korupcije tokom godine, da bi od 2011.g. započeli sa sveobuhvatnijim izvještavanjem i uvođenjem sistema za izvještavanje. Iz priloženog tabelarnog prikaza moguće je vidjeti statistiku i kategorije predmeta od 2011.g. do 2023.g.

Kategorije	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	Ukupan broj prijava po kategorijama za sve godine
Pravosuđe	22	21	10	19	23	26	31	29	23	24	13	29	38	308
Obrazovanje	15	25	31	17	14	30	25	17	8	10	30	21	25	268
Zdravstvo	9	6	20	5	14	8	14	10	6	22	27	14	16	171
Policija	7	7	5	9	5	12	11	8	7	7	13	4	6	101
Privatni sektor	10	16	10	13	4	13	6	10	10	12	21	10	21	156
Imovinsko-pravni	12	20	8	10	6	0	2	0	0	0	0	0	0	58
Državna uprava	32	40	38	55	98	86	129	100	92	137	112	137	135	1191
Sukob interesa	7	10	7	6	1	3	11	3	6	6	19	32	30	141
Pristup informacijama	18	18	15	9	10	18	18	14	9	6	17	10	19	181
Porezi/finansije/carine	8	5	8	3	3	4	0	0	0	1	0	1	0	33
Građevinarstvo/urbanizam	11	11	9	5	12	0	6	10	3	0	4	6	0	77
Ostalo	19	29	14	30	13	16	22	9	9	16	9	38	27	251
Ukupan broj prijava po kategorijama na godišnjem nivou	170	208	175	181	203	216	275	210	173	241	265	302	317	2936

Statistički podaci za 2023.g.

BROJ NOVIH PREDMETA	317
BROJ PREDMETA KOJE JE POKRENUO TI BIH	29
UKUPAN BROJ PISANIH PRAVNIH SAVJETA ZA STRANKE	204
UKUPAN BROJ POSLATIH DOPISA CENTRA KA INSTITUCIJAMA U BIH	574

POZIVA NA BESPLATNU TELEFONSKU LINIJU: 0800 55555	1337
--	-------------

POL PRIJAVIOCA	
Muški	135
Ženski	59
TI BiH predmet	29
Pravna lica	15
Anonimno	79
Ukupno	317

GODIŠTE PRIJAVIOCA	
< 24	4
24 – 39	72
40 – 54	87
+ 55	36
Nepoznat	118
Ukupno	317

LOKALITET PRIJAVA	
Grad	162
Manje opštine	123
Selo	13
Nepoznat	19
Ukupno	317

METODA PRIJEMA PRIJAVA	
Telefonom/Fax	2
Posjeta Centru	4
E-mail	220
Poštom	62
TI BIH	29
Ukupno	317

PRIJAVE NA SEKTORE	
Pravosuđe	38
Obrazovanje	25
Zdravstvo	16
Policija	6
Privatni sektor	21
Državna uprava	135
Imovinsko-pravni	0
Sukob interesa	30
Porezi/finansije/carine	0
Pristup informacijama	19
Izbori	0
Kategorija ostalo	27
Građevinarstvo/urbanizam	0
Ukupno	317

NIVO NADLEŽNOSTI PRIJAVA	
Državni	55
Entitetski	205
Lokalni	57
Nepoznat	0
Ukupno	317

STANJE SVIJESTI STRANKE	
Visoko	109
Srednje	144
Osnovno	64
Nedefinisano	0
Ukupno	317

STATUS PRIJAVIOCA SA SLUČAJEM	
Žrtva	90
Svjedok	134
Zviždač	40
Nepoznat	24
Drugo (TI BIH)	29
Ukupno	317

Pregled predmeta po oblastima

Pravosuđe (38 predmeta u 2023.g.)

Transparency International u BiH je u toku 2023.g. postupao u 38 predmeta koji su se odnosili na rad pravosudnih institucija i postupanja nosilaca pravosudnih funkcija. Uglavnom su se prijave odnosile na imenovanja sudske i tužilice, neetičko postupanje sudske i tužilice u predmetima, delegiranje predmeta drugim pravosudnim institucijama bez obavještenja stranke i dr.

Kantonalni sud u Tuzli potvrdio je optužnicu protiv predsjednika i osnivača Američkog univerziteta BiH **Denisa Prcića** iz Tuzle zbog postojanja osnovane sumnje da je počinio produženo krivično djelo zloupotreba položaja i ovlašćenja u sticaju sa krivičnim djelom prevara u privrednom poslovanju. TI BiH je tokom 2020.g. pružao pravnu pomoć studentima ovog Univerziteta, te podnosi prijavu inspekcijskim organima zbog kršenja propisa od strane Američkog univerziteta. Inspektorji su donijeli rješenje te naložili otklanjanje nedostataka

zahtijevajući od Univerziteta kao subjekta inspekcijskog nadzora da studentima izda uvjerenje o završenom školovanju. Inspekcijski organi su prijavu TI BiH proslijedili istražnim organima Tuzlanskog kantona.

TI BiH sredinom 2023.g. podnio je prijavu Uredu disciplinskog tužioca protiv **Milanka Kaganića**, glavnog tužioca Tužilaštva Bosne i Hercegovine koji je tokom 2022.g. godine veliku većinu predmeta dodijelio mimo sistema automatskog upravljanja TCMS-a, a zbog čega je svojevremeno smijenjena njegova prethodnica na ovoj funkciji Gordana Tadić. U 2022.g. Tužilaštvo Bosne i Hercegovine imalo je ukupno 1473 prijave u radu, dok je u istom periodu izvršeno 2276 presignacija u predmetima. Evidentno je da se radi o zaista velikom broju presigniranih predmeta u odnosu na broj predmeta (prijava i istraga) koji su u radu, a što bi moglo predstavljati postupanje suprotno odredbama Pravilnika i Zaključku Visokog

sudskog i tužilačkog vijeća BiH, odnosno činjenje disciplinskog prekršaja.

TI BiH je tokom 2023.g. pratio suđenje bivšem premijeru Republike Srpske **Aleksandru Džombiću** koji je bio optužen za zloupotrebu službenog položaja zbog dodjele kredita Investiciono-razvojne banke RS od 19,4 miliona maraka firmi "Energolinija" d.o.o. Zvornik, iako je bio iako je bio svjestan da je ovo preduzeće kreditno nesposobno i da neće moći vraćati kreditna sredstva. TI BiH je obavijestio javnost da je na ročištu održanom 17.10.2023.g. došlo do izmjene optužnice, a ročište je održano prije nego što je najavljen, tako da je prošlo bez prisustva medija i javnosti. Samo deset dana poslije, Aleksandar Džombić oslobođen je optužbi.

Kantonalno tužilaštvo Srednjobosanskog kantona odbilo je da sproveدهe istragu po

Obrazovanje (25 predmeta u 2023.g.)

U odnosu na prošlu godinu, u 2023.g. primjetan je neznatan porast broja predmeta koji se odnose na oblast obrazovanja. Prijave vezane za ovu oblast uglavnom su se odnosile na pitanja vezana za provjere izdatih diploma od strane obrazovnih ustanova, zatim zapošljavanje u osnovnim i srednjim školama, kao i na fakultetima, nostrifikacija diploma stečenih u inostranstvu, te manjkavosti u sprovođenju inkluzije u obrazovnom procesu.

Transparency International u BiH obraćao se prosvjetnoj inspekciji u Srednjobosanskom kantonu povodom okolnosti da se u obrazovnim ustanovama u ovom kantonu može zasnovati radni odnos bez prilaganja prethodno nostrifikovanih diploma stečenih u

krivičnoj prijavi koju je Transparency International BiH podnosio protiv bivšeg ministra privrede **Hrnjić Nisveta** i ministrici finansija **Plavčić Mirjane**, kao odgovornih lica u ministarstvima u Vladi Srednjobosanskog kantona, zbog krivičnih djela zloupotreba službenog položaja ili ovlaštenja i nesavjestan rad u službi. U konkretnom slučaju radilo se o kršenju Zakona o koncesijama, neraskidanju ugovora sa koncesionarima koji nisu izmirivali svoje obaveze, dopuštanju zastarijevanja dugovanja koncesionara prema kantonu, zbog čega je nastupila imovinska šteta za u iznosu od 1.736.987 KM, a što je konstatovano i od strane Ured za reviziju institucija Federacije BiH. Federalno tužilaštvo Federacije Bosne i Hercegovine usvojilo je pritužbu TI BiH i

naredilo Kantonalnom tužilaštvu da se preduzmu radnje s ciljem potpunog utvrđivanja okolnosti i činjenica u ovom slučaju.

inostranstvu. Prosvjetni inspektor potvrdio je ovaku praksu, zbog čega je TI BiH pokrenuo zagovaračku kampanju prema zakonodavnom organu u Srednjobosanskom kantonu, te drugim nadležnim organima, a s ciljem izmjene propisa i sprečavanja potencijalnih koruptivnih rizika.

Takođe, na osnovu prijava roditelja uočen je problem vezan za sprovođenje procesa inkluzije u jednoj od škola u Hercegovačko-neretvanskom kantonu, koji se ogleda u konstantnim promjenama asistenata u nastavi djece koja imaju posebne obrazovne potrebe. Za četiri godine školovanja jedno dijete promijenilo je čak 8 asistenata u nastavi, te mu je na taj način ugrožavano pravo na obrazovanje što je konstatovano i Preporukom

ombudsmana. Asistenti su prvo bitno zasnivali radni odnos kao asistenti u nastavi, da bi nakon relativno kratkog perioda prelazili na druga radna mesta unutar iste škole. Postupajući u konkretnom slučaju TI BiH je došao do saznanja da se na nivou Hercegovačko-neretvanskog

Zdravstvo (16 predmeta u 2023.g.)

U toku 2023. godine 16 predmeta se odnosilo na prijave koruptivnih radnji u oblasti zdravstva. Najčešće su prijavljivane nepravilnosti u postupcima imenovanja i zapošljavanja u zdravstvenim ustanovama, zatim nelegalna prodaja medicinskih pomagala u zdravstvenim ustanovama, pružanje zdravstvenih usluga bez posjedovanja dozvola za rad i dr.

Kantonalni inspektorat Tuzlanskog kantona, na osnovu prijave Transparency International BiH utvrdio je nelegalnu prodaju služnih aparata u **Domu zdravlja Živinice**, te su prema subjektu poduzete zakonom propisane mjere odnosno izrečena je zabrana prometa medicinskih sredstava na malo. Takođe, postupajući po prijavi Transparency International BiH Kantonalni inspektorat Tuzlanskog kantona izrekao je **zabranu rada za četiri ljekara u Živinicama koji su pružali zdravstvene usluge pacijentima bez dozvole** za rad i registrovane djelatnosti.

U avgustu 2023.g. TI BiH zatražio je sprovođenje vanrednog stručnog nadzora u **Zavodu za**

Policija (6 predmeta u 2023.g.)

U 2023. godini Transparency International u BiH je postupao u 6 predmeta koji su se odnosili na rad policijskih organa. Građani su najčešće prijavljivali policijske službenike za nesavjestan rad u službi ili neprimjereno ponašanje. U takvim slučajevima, ukoliko su prijave

kantona u protekle 3 godine nisu vršeni programi stručnog usavršavanja za asistente u nastavi, te da Pedagoški zavod u Mostaru uopšte nema stručne savjetnike koji bi radili nadzor obrazovanja djece sa posebnim obrazovnim potrebama.

zbrinjavanje mentalno invalidne djece i omladine Pazarić, nakon objave video snimka zlostavljanja štićenika ove ustanove koji je potresao cjelokupnu javnost. TI BiH je pozivao resorno Ministarstvo da usvoji neophodne pravilnike koji bi uredili stanje u ovoj oblasti, jer isti nisu usvojeni ni nakon godinu dana od stupanja na snagu novog Zakona o ustanovama socijalne zaštite FBiH.

TI BiH je podnio je tužbu Javne zdravstvene ustanove **Dom zdravlja „Dr. Mustafa Šehović“ Tuzla** zbog odbijanja pristupa informacijama koje su se odnosile na javnu konkursnu proceduru za imenovanje direktora ove ustanove. TI BiH je od Doma zdravlja zahtijevao dostavu Certifikata o obavljenoj edukaciji iz zdravstvenog menadžmenta za kandidata koji je imenovan na poziciju direktora, a za kog je u sredstvima javnog informisanja objavljena informacija da u momentu objave konkursa nije posjedovao certifikat koji je bio jedan od uslova javnog oglasa.

sadržavale dovoljan broj informacija TI BIH se obraćao Ministarstvima unutrašnjih poslova - Odjeljenjima za internu kontrolu, te tražio provjere navoda građana i preuzimanje istražnih aktivnosti.

TI BiH je u martu 2023.g. Policijskoj upravi Banjaluka podnio prijavu protiv **predsjednika Republike Srpske g-dina Milorada Dodika** zbog javno objavljenih izjava u kojima je isti grubo izvrijedao novinara Sinišu Vukelića aludirajući da isti laže, petlja i reketira, te izjave koja se odnosila na novinare Aleksandra Trifunovića i Nikolu Moraču u kojoj je

Privatni sektor (21 predmet u 2023.g.)

TI BiH je tokom 2023. godine postupao u 21 predmetu koji se odnosio na koruptivne aktivnosti vezane za privatni sektor, a što je dvostruko u odnosu na 2022.g.

Postupajući po anonimnim prijavama građana da pojedina privredna društva nezakonito eksploratišu prirodne resurse TI BiH je uradio analizu propisa u oblasti koncesija i licenciranja izvođača radova pred nadležnim ministarstvom, te nakon uočenih nepravilnosti uputio **10 prijava inspekcijskim organima**. U dva slučaja inspektori su nakon prijave TI BiH zabranili eksploraciju geotermalne vode zbog neposjedovanja dozvole nadležnih ministarstava, u jednom slučaju je utvrđeno da privredno društvo nema ni koncesiju ni licencu za izvođenje radova. Posebno treba istaći da je

Državna uprava (135 predmeta u 2023.g.)

Ubjedljivo najveći broj predmeta u 2023. godini ponovo se odnosi na sektor državne uprave. 135 predstavki ukazuju na nepravilnosti na svim nivoima vlasti, državnom, entitetskom, lokalnom, kao i određene neregularnosti koje se odnose na rad javnih preduzeća i javnih ustanova. Za razliku od prošlih godina u kojima su u ovoj oblasti bile dominantne prijave koje se odnose na neregularnosti prilikom zapošljavanja, ove godine dominiraju

referirajući se na okolnost da su ovim licima oštećena lična i službena vozila izjavio da „Postoje ozbiljne indicije da su ova lica sama oštetila svoja vozila“. Policijska uprava Banjaluka ni godinu dana nakon podnošenja prijave nije dostavila nikakvu povratnu informaciju o eventualnom postupanju po prijavi.

rasprostranjena pojava nelegalne eksploracije šljunka i pijeska, iako ne postoji ni jedan aktivan ugovor o koncesiji u ovoj oblasti. Iskopavanje iz tokova rijeka se obavlja uz pribavljanje vodne saglasnosti za čišćenje korita, a ovo samo služi

kao pokriće za nelegalnu eksploraciju bez naknade.

TI BiH je inicirao inspekcijski nadzor u pravnom licu **Beni Best Kakanj** zbog nepravilnosti prilikom obračuna i rokova isplata plata i naknada zaposlenicima, te prodaje higijenski neispravnih

namirnica, nakon čega je nadležna inspekcija utvrdila niz prekršaja i izrekla sankcije ovom pravnom licu.

predstavke koje se odnose na kršenje propisa od strane javnih organa, diskriminaciju, netransparentnost i neregularnosti vezane za javne nabavke.

TI BiH je tokom 2023.g. dobio i drugi sudske spor protiv Ministarstva saobraćaja i veza RS koje je nezakonito uskratilo pristup **Ugovoru o koncesiji za izgradnju auto puta Banja Luka – Prijedor**, ali i treći put tužio ovo Ministarstvo zbog nedostavljanja Ugovora. Sporni ugovor sa

kineskom kompanijom SDHS (Shandong Hi-Speed International) nije zaključen putem javnog poziva nego putem pregovaračkog postupka, što je Vlada Republike Srpske do sada često koristila zaobilazeći javno nadmetanje, a takvi ugovori često su završavali štetom po javne finansije. Važno je istaći da je već nakon prve presude kineska firma SDHS dala prijedlog Ministarstvu da se informacije iz ugovora razdvoje na dijelove, tako što će se Finansijski model izuzeti kao povjerljiva komercijalna informacija, a ostatak ugovora objaviti u skladu sa presudom Okružnog suda u Banjaluci, međutim, uprkos ovoj okolnosti, Ministarstvo je nastavilo odbijati pristup traženoj informaciji. Kako je ovo već drugi put da Ministarstvo ne postupa po pravnim stajalištima suda, u trećoj tužbi zahtijevano je da sud obavijesti Republičku upravnu inspekciiju kako bi se pokrenuo prekršajni postupak protiv Ministarstva i odgovornog lica u Ministarstvu.

TI BiH je po drugi put tužio i **Komisiju za koncesije RS**, jer je odbila objaviti informacije iz postupka u kojem je Elektroprivreda RS prenijela koncesiju za izgradnju solarne elektrane vrijedne oko 100 miliona KM na preduzeće Solarna fotonaponska elektrana "SE Trebinje 1". Ova firma, koja prošle godine nije imala ni jednu marku prihoda nije mogla preuzeti koncesiju bez jasnih dokaza o stručnoj i tehničkoj opremljenosti, iskustvu i realizaciji sličnih poslova i obezbjeđenim finansijskim sredstvima za ovaj projekat, a sve te dokaze koje je Komisija morala utvrditi sada odbija dostaviti javnosti. Preko ovog preduzeća koje je osnovala Elektroprivreda RS, mađarski Lugos Renewables na kraju je došao do koncesije za ovaj projekat bez ikakvog javnog nadmetanja, jer im je ustupljeno 70% vlasništva nad "Se Trebinje 1" pod uslovima koje ERS takođe krije od javnosti, zbog čega TI BiH vodi poseban

upravni postupak protiv ovog javnog preduzeća.

Institucija ombudsmana za zaštitu ljudskih prava BiH postupajući po prijavi TI BiH donijela je preporuku **Željeznicama Republike Srpske i Ministarstvu saobraćaja i veza RS** da otklone diskriminiran tretman prilikom zapošljavanja u ovo javno preduzeće. Naime, prilikom objavljenog javnog konkursa za prijem 57 radnika na neodređeno vrijeme Željeznice RS zahtijevale su da kandidati imaju položen stručni ispit u skladu sa posebnim Pravilnikom, što ne bi bilo sporno da postoji mogućnost da sva zainteresovana lica polažu ovaj ispit, a ne samo lica koja su kao pripravnici zaposlena u Željeznicama RS. Poznato je da Željeznice RS ne objavljaju javne oglase za prijem pripravnika u radni odnos.

U izvještaju Specijalnog izvjestioca UN izvjestioci UN-a su prepoznali inicijativu Transparency International u BiH i drugih organizacija civilnog društva kojom je ukazivano na proceduralne nedostatke koji su pratili donošenje **Nacrtu zakona o izmjenama i dopunama krivičnog zakonika RS**. Izvjestioci su od nadležnih zatražili objašnjenje proceduralnih propusta na koje je TI BiH ukazao i Zakonodavnom odboru Narodne skupštine RS jer se tekst prednacrta i nacrt ovog propisa razlikovao, tačnije odredbe o klevetu su naknadno inkorporirane, kako bi se izbjeglo učešće javnosti.

Finansijska policija Federacije BiH je proslijedila nadležnom kantonalmu tužilaštvu prijavu TI BiH-a kojom su dovedene u pitanje prijavljene količine uglja koje je **Rudnik mrkog uglja Banovići** izvezao u Srbiju kao i zvanične tvrdnje bivšeg rukovodstva ovog javnog preduzeća da se radi o uglju niže kalorijske vrijednosti, koji se zbog toga prodavao po nižim cijenama. Veći dio

spornog izvoza iz RMU Banovići išao je preko firme koja se dovodi u vezu sa vrhom vlasti u Srbiji. Sa ovom firmom je potpisano pet ugovora za isporuku različitih vrsta uglja po cijenama u rasponu od 33,60 EUR/t do 69,50 EUR/t, a cijena za ugalj sa tog mobilnog postrojenja iznosila je 100 EUR/t za domaće kupce, a prosječna cijena uglja na svjetskom tržištu prošle godine u jednom trenutku iznosila i 430 dolara po toni. RMU Banovići nema instalirano vagarsko postrojenje na kopovima kako bi imalo tačan podatak iskopane rude, i

Sukob interesa (30 predmeta u 2023.g.)

U 2023.g. TI BiH je postupao u 30 predmeta koji su se odnosili na moguće postojanje sukoba interesa za lica koja su se nalazila na različitim funkcijama. Na osnovu identifikovanih slučajeva potencijalnog sukoba interesa TI BiH je proslijedio 20 prijava relevantnim komisijama za sukob interesa i drugim nadležnim institucijama.

Transparency International u BiH je Komisiji za odlučivanje o sukobu interesa prijavio **Sevlida Hurtića, ministra za ljudska prava i izbjeglice BiH** zbog toga što je istovremeno sa funkcijom ministra obavljao i funkciju člana uprave privatnog preduzeća „NAM“ d.o.o. Tuzla, a koje je zaključivalo ugovore i poslovalo sa institucijama koji se finansiraju iz budžeta. Ministarstvo obrazovanja i nauke Tuzlanskog kantona tokom 2023.g. nabavilo je od Hurtićeve izdavačke kuće udžbenike grupe autora vrijedne 990.996 KM, a zatim je i Ministarstvo obrazovanja, nauke, kulture i sporta Unsko-sanskog kantona dodijelilo ovoj izdavačkoj kući ugovor vrijedan 435.119 KM.

Istoj komisiji podnesena je prijava provjere sukoba interesa za **Nikolu Čiću** zbog

time smanjilo prostor za eventualne nepravilnosti.

Postupajući po prijavi TI BiH Agencija za javne nabavke BiH podnijela je zahtjev za pokretanje prekršajnog postupka prekršajnom odjeljenju nadležnog Opštinskog suda u Sarajevu protiv **"Lutrije BiH" d.o.o.** jer je ovaj ugovorni organ u nabavci oglašavanja na web portalima upućivao na tačno određene portale, među kojima su čak neki bez oglasnog prostora.

istovremenog obavljanja izvršne funkcije direktora Agencije za antidoping kontrolu BiH i predsjednika udruženja Hrvatsko kulturno društvo „Napredak“ koje je u 2023. godini finansirano iz budžeta Federacije BiH u iznosu od 340.000 KM.

Komisija za odlučivanje o sukobu interesa BiH utvrdila je da je direktor Regulatorne agencije za komunikacije BiH **Draško Milinović** prekršio zakon jer se nalazi na čelu Teniskog saveza RS koji je dobio desetine miliona KM iz budžeta za izgradnju teniskih terena u Banjaluci. Ovaj slučaj Transparency International u BiH prijavio je Komisiji još prošle godine, a Milinović je kažnjen obustavom 10% plate u narednih 6 mjeseci zbog sukoba interesa.

Transparency International u BiH je ranije Republičkoj komisiji za utvrđivanje sukoba interesa u organima vlasti Republike Srpske prijavio **Milana Tegeltiju** koji je istovremeno obavljao funkciju savjetnika predsjednika Republike Srpske, te funkciju predsjednika Upravnog odbora fudbalskog kluba „Borac“ Banja Luka. Ovaj klub je u 2023.g. finansiran iz budžeta Republike Srpske u iznosu većem od

100.000 KM. Prvobitno, Komisija je donijela zaključak kojim je postupak utvrđivanja sukoba interesa u ovom predmetu obustavljen, da bi, drugostepena Komisija za žalbe RS usvojila žalbu TI BiH i predmet vratila na ponovni postupak i odlučivanje.

Komisija za žalbe Republike Srpske poništila je odluku kojom je utvrđeno da doskorašnji savjetnik Željke Cvijanović i bivši ministar u Vladi RS **Slobodan Župljanin** nije u sukobu interesa. Odluka je uslijedila nakon žalbe Transparency International u BiH na rješenje Komisije za utvrđivanje sukoba interesa koja je oslobođila Župljanina odgovornosti za kršenje zakona uz obrazloženje da se postupak ne može provesti jer on više ne obavlja funkciju savjetnika, iako je zakonom propisano da se postupak može pokrenuti u roku od dvije godine od kršenja zakona. Slobodan Župljanin istovremeno je obavljao funkciju savjetnika g-đe Željke Cvijanović i funkciju predsjednika Organizacije starješina VRS koja se finansirala iz budžeta.

Aleksandar Milješić, vršilac dužnosti načelnika Odjeljenja za kulturu, međunarodnu saradnju, sport i nevladine organizacije u Prijedoru, vratio je mandat odbornika u Skupštini grada Prijedora nakon što ga je TI BiH prijavio nadležnom Ministarstvu jer obavlja nekoliko

nespojivih funkcija. Mišeljić je istovremeno obavljao tri funkcije: funkciju odbornika u zakonodavnoj i načelnika Odjeljenja u izvršnoj vlasti, te direktora Srednjoškolskog centra u Prijedoru, odnosno javne ustanove. Milješić je u međuvremenu dao ostavku i na poziciju direktora Srednjoškolskog centra u Prijedoru čime je formalno prestao sa obavljanjem funkcija zbog kojih može doći do sukoba interesa, ali je problematično što se to desilo tek nakon postupanja TI BIH.

Transparency International u BiH se obratio Zakonodavno-pravnoj komisiji Parlamenta FBiH, Odboru za pravdu i opštu upravu

Parlamenta FBiH, te Komisiji za evropske integracije Parlamenta FBiH sa informacijama koje ukazuju na okolnost sukoba interesa federalnog ministra unutrašnjih poslova g-dina **Rame Isaka**. Društvo za promet i usluge **“CONDOR” d.o.o.** Zenica, koje je u vlasništvu supruge g-dina Isaka, a kojom je kao izvršni direktor rukovodio njegov sin, je u toku 2023. godine zaključivala ugovore sa javim organima koji se finansiraju iz budžeta. U konkretnom slučaju radi se o sukobu interesa zbog angažmana bliskih srodnika, međutim, u Federaciji Bosne i Hercegovine ne postoji organ koji je nadležan da utvrdi sukob interesa.

Pristup informacijama (19 predmeta u 2023.g.)

U 2023.g. primjetan je porast predmeta koji se odnose na oblast pristupa informacijama. Postupano je u 19 predmeta u kojima su se građani i novinari žalili na kršenje odredaba Zakona o slobodi pristupa informacijama na svim nivoima vlasti u Bosni i Hercegovini. Centar za pružanje pravne pomoći je tokom 2023.g. **pokrenuo 28 upravnih sporova** zbog kršenja odredbi Zakona o slobodi pristupa

informacijama. U 2023.g. 17 upravnih sporova koji su pokretani proteklih godina riješeno je u korist Centra, dok su u 2 predmeta zahtjevi za vanredno preispitivanje sudske odluke odbijeni od strane drugostepenog suda, nakon čega je pokretana dalja pravna zaštita. U istom periodu Centar je Ustavnom sudu BiH uputio **5 apelacija**, od kojih se 3 odnose na kršenje člana

6. EKLJP tj. suđenje u razumnom roku, dok se 2 apelacije odnose na meritorne predmete.

Tokom 2023.g. Centar za pružanje pravne pomoći sastavio je 4 apelacije za Ustavni sud BiH za građane koje su podnosili u vlastito ime, te je pružao pravnu pomoć građanima u 3 slučaja u vidu sastavljanja tužbi zbog kršenja Zakona o slobodi pristupa informacijama, od kojih su sve tri tužbe usvojene odlukama nadležnih sudova. Zahvaljujući konkretnim pravnim postupcima građani su došli u posjed informacija koje su im bile nedostupne.

Prilikom obilježavanja 28.09.2023.g. Međunarodnog dana slobode pristupa informacijama, Transparency International BiH ukazao je na manjkavosti vezane za usvajanje novog Zakona o slobodi pristupa informacijama na državnom nivou. Civilno društvo je imalo veliki broj zamjerki na predloženi zakon, poput toga da zakon propisuje preširok opseg izuzetaka od obaveze dostavljanja informacijama, te ne omogućava nezavisnost u postupanju po žalbama u slučajevima kršenja zakona. Ministarstvo pravde i Vijeće ministara Bosne i Hercegovine su potpuno ignorisali sve komentare koje je civilno društvo dostavilo, a bilo ih je više od 200, bez da su dostavili obrazloženje, na šta je upozorenio i od strane Ureda za zakonodavstvo BiH.

TI BIH je pokrenuo 28 upravnih sporova zbog kršenja odredbi Zakona o slobodi pristupa informacijama protiv sledećih institucija:

1. Elektroprenos BiH
2. Elektroprenos BiH
3. Ministarstvo porodice omladine i sporta RS
4. Ministarstvo saobraćaja i veza RS
5. Ministarstvo energetike i rudarstva RS
6. Ministarstvo energetike i rudarstva RS

7. Ministarstvo rada i boračko-invalidske zaštite RS
8. Federalno ministarstvo za pitanja boraca i invalida
9. Ministarstvo obrazovanja, nauke, kulture i sporta Hercegovačko-neretvanskog kantona
10. Ministarstvo privrede Kantona Sarajevo
11. Poreska uprava RS
12. Agencija za bankarstvo RS
13. Komisija za žalbe RS
14. Komisija za koncesije RS
15. Komisija za koncesije RS
16. Radio-televizija Federacije BiH
17. JP BH Pošta
18. Finansijsko informatička agencija FBiH
19. Kantonalni sud u Sarajevu
20. Općinski sud u Sarajevu
21. Preduzeće za gasne projekte Gas – Res
22. JP Međunarodni aerodrom Tuzla
23. JP Ceste d.d. Mostar
24. JZU Dom zdravlja Visegrad
25. JKP d.o.o. Tomislavgrad
26. Grad Trebinje
27. Zavod za hitnu medicinsku pomoć Kantona Sarajevo
28. Rudnik mrkog uglja Zenica

Tokom 2023.g. riješeno je ukupno **19** upravnih sporova po tužbama TI BIH iz ranijih godina, **17**

upravnih sporova riješeno je u korist TI BIH, dok je u 2 spora tužbeni zahtjev/vanredni p.liječ odbijen.

Institucije protiv kojih je TI BIH dobio upravne sporove su:

1. Elektroprenos BiH
2. Vrhovni sud RS
3. Ministarstvo pravde RS

4. Ministarstvo uprave i lokalne samouprave RS
5. Ministarstvo saobraćaja i veza RS
6. Ministarstvo poljoprivrede RS
7. Federalno ministarstvo za pitanja boraca i invalida
8. Kantonalni sud u Sarajevu
9. JP BH Pošta Sarajevo
10. Pravni fakultet Sarajevo
11. Agencija za bankarstvo RS
12. Agencija za bankarstvo RS
13. Komisija za koncesije RS
14. Opština Novi grad Sarajevo
15. Općina Novi Grad Sarajevo
16. Općina Čapljina
17. JU Zavod za hitnu medicinsku pomoć Kantona Sarajevo
18. Gas – Res Preduzeće za gasne projekte Banja Luka
19. Narodna biblioteka Pale

Ostalo (27 predmeta u 2023.g.)

U ovu kategoriju svrstavani su predmeti koji se ne mogu direktno povezati sa koruptivnim aktivnostima, a u kojima je građanima pružana savjetodavna pravna pomoć. Radi se o savjetovanju vezanom za ostvarivanje potraživanja iz radnog odnosa, ostvarivanja socijalnih prava, zaštitu radnih prava, nelegalne gradnje i dr.

Postupajući po predstavci neformalne grupe građana iz Zenici koji su prijavili da **JU „Služba za zapošljavanje Zeničko-dobojskog kantona“** nije vršila isplate jednokratne novčane pomoći svim nezaposlenim licima koja su ispunjavala uslove za prijem pomoći u skladu sa Uredbom o pomoći stanovništvu uslijed rasta indeksa potrošačkih cijena, Transparency International u BiH se obraćao Federalnom ministarstvu rada i socijalne politike. Ministarstvo je utvrdilo da je ova Služba dužna izvršiti isplatu sredstava za 3043 nezaposlena lica kojima je prvo bitno uskraćeno pravo na jednokratnu novčanu pomoć.

Zagovaračke aktivnosti

Transparency International u BiH uzeo je aktivno učešće u javnim raspravama, te

Transparency International u BiH pomogao je da uposlenik jedne srednje škole sa područja Unsko-sanskog kantona ostvari naknadu za troškove prevoza proistekle iz radnog odnosa. Rukovodstvo škole kontinuirano je kršilo radna

prava i odbijalo isplatu troškova prevoza samo ovom uposleniku, zbog čega se TI BIH obraćao nadležnoj inspekciji, koja je izvršila nadzor, te je nakon nadzora doneseno rješenje u korist uposlenika.

Višegodišnji problem nelegalne gradnje na javnom putu čime je onemogućavan prolaz riješen je nakon upućivanja prijave TI BIH glavnom kantonalmom inspektoru zahtjeva da glavni inspektor izvrši nadzor nad postupanjem općinskog inspektora koji je odbijao da postupi po prijavi stranke. Glavni kantonalmi inspektor utvrdio je nepravilnosti, te naložio uklanjanje bespravno sagrađenog objekta.

dostavio komentare i zapažanja na 10 nacrtu/prijedloga zakona tokom 2023.g.

1. Zakon o izmjenama i dopunama Krivičnog zakonika Republike Srpske

TI BiH je ukazao na nepravilnosti u samoj zakonodavnoj proceduri, u dijelu da su se tekst Prednacrta i Nacrta objavljen na web stranici predлагаča razlikovali, a rok za dostavljanje komentara i primjedbi je skraćen. Poslaničkim klubovima u Narodnoj skupštini Republike Srpske je upućen i zahtjev za sastanak, radi konsultacija, a nakon usvajanja Nacrta zakona. Pripremljeni su i upućeni komentari na Nacrt, u kojima je istaknuta neopravdanost izmjena i dopuna Krivičnog zakonika, te ukazano na brojne preporuke OSCE, Savjeta Evrope i Evropskog suda za ljudska prava za dekriminalizaciju klevete.

Ministarstvu pravde Republike Srpske je osim komentara dostavljen i prijedlog za povlačenje dijela odredbi, te je uzeto učešće u javnoj raspravi, kao i protestima, koji su prethodili usvajanju zakona u formi prijedloga. Usvojeni zakonski tekst je u određenim dijelovima unapređen, u smislu da je brisano krivično djelo „Uvreda“, te da su brisane prvočitno predviđene zatvorske kazne, što je i TI BiH, između ostalog, predložio u svojim komentarima.

2. Zakon o posebnom registru i javnosti rada neprofitnih organizacija

Predлагаču i poslaničkim klubovima u NS RS su upućeni komentari na tekst Nacrta, kao i inicijativa za povlačenje cijelokupnog zakonskog teksta, zbog brojnih primjedbi na isti, koji nije u skladu sa Evropskom konvencijom o ljudskim pravima i osnovnim slobodama, Ustavom BiH, Ustavom Republike Srpske, Zakonom o udruženjima i fondacijama Republike Srpske, te Zakonom o poreskom postupku Republike Srpske. Na sjednici Zakonodavnog odbora NS

RS je prihvaćen prijedlog TI BiH za održavanje javne rasprave, koju predlagač prvočitno nije imao namjeru održati. TI BiH je učestvovao na održanoj javnoj raspravi, te ponovo predlagaču uputio zahtjev za povlačenje ovog propisa iz zakonodavne procedure.

3. Zakon o sprečavanju sukoba interesa u organima vlasti Republike Srpske

Ministarstvu uprave i lokalne samouprave Republike Srpske, kao predlagaču, te klubovima poslanika u NS RS i nadležnim odborima NS RS su dostavljeni komentari i inicijative za detaljno razmatranje kako Nacrt, tako i Prijedloga ovog zakona, te je ukazano na manjkavosti predloženog rješenja, odnosno potrebu da se važeći zakon unaprijedi. Prijedlog zakona je usvojen, sa napomenom da su se u toku skupštinske rasprave o Nacrtu zakona opozicioni poslanici referisali direktno na komentare TI BiH.

4. Zakon o slobodi pristupa informacijama na nivou institucija Bosne i Hercegovine

TI BiH je tokom 2021. godine aktivno učestvovao u postupku konsultacija, dostavom komentara i prijedloga Ministarstvu pravde BiH, kao predlagaču. Nakon što je Savjet ministara BiH u aprilu 2023. godine usvojio prijedlog ovog zakona, TI BiH je nadležnoj komisiji Parlamentarne skupštine uputio inicijativu da odbijanje prijedloga zakona, uz upozorenje da u postupku konsultacija nije prihvaćen nijedan od ukupno 220 prijedloga i 6 komentara organizacija civilnog društva, kao i da nisu prihvaćene, između ostalog, sugestije Evropske komisije i SIGMA, kao ni mišljenje Direkcije za evropske integracije da zakon nije u skladu sa *acquis-om*.

5. **Zakon o prekršajima protiv javnog reda i mira na području Kantona Sarajevo**

Ministarstvu unutrašnjih poslova KS, kao predlagaču, upućeni su komentari, kojima je upozorenje na opasnost od kršenja prava na slobodu izražavanja, proširenjem definicije javnog mesta na internet. Takođe je ukazano na sporno proširenje bića prekršaja „sprečavanja i ometanja državnih organa i službenih lica“ terminom „omalovažavanje“, što bi u praksi stvorilo prostor za proizvoljnost kod tumačenje ove odredbe. Detaljni komentari se referišu i na ostale sporne odredbe.

6. **Zakon o sprečavanju sukoba interesa u institucijama Bosne i Hercegovine**

Predlagaču su upućeni komentari i prijedlozi na Prednacrt zakona, kao i dopune pojedinih odredbi. U postupku konsultacija, prihvaćena su u cijelosti dva prijedloga TI BiH, te još dva prijedloga djelimično.

Prihvaćen je prijedlog da se definicijom „nosioца javne funkcije“ obuhvate i savjetnici, u skladu sa Zakonom o državnoj službi, te prijedlog dopune odredbe koja se odnosi na dužnost nosioca javne funkcije da podnese ostavku u slučaju vršenja nespojivih i nedozvoljenih funkcija. Djelimično su prihvaćeni prijedlozi koji se odnose na proširenje odredbe zabranjenih aktivnosti u odnosu na ostvarivanje interesa bliskih srodnika i povezanih lica, kao i dio prijedloga koji se odnosio na propisane sankcije za povrede ovog zakona.

7. **Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o Visokom sudskom i tužilačkom savjetu BiH**

Komentari su upućeni klubovima poslanika i nadležnim komisijama Doma naroda Parlamentarne skupštine BiH. Takođe je podnesena inicijativa sa prijedlozima za unapređenje pojedinih odredbi klubovima poslanika i nadležnim komisijama Predstavničkog doma PS BiH, kao i predlagaču, Ministarstvu pravde BiH.

8. **Izmjena i dopuna Pravila za konsultacije u izradi pravnih propisa – pravila usvojena (objavljeno u službenom glasniku 87/23, ali je stupio na snagu 03.01.2024. godine)**

Prijedlozi za izmjene pojedinih predloženih odredbi i njihovo unapređenje upućeni putem platforme za konsultacije.

9. **Smjernice za objavljivanje sudske i tužilačke odluke, akata i informacija o predmetima**

Upućeni su detaljni komentari i prijedlozi za unapređenje smjernica

10. **Zakon o imunitetu Republike Srpske**

Upućeni su detaljni komentari na tekst Nacrt-a svim poslaničkim klubovima u Narodnoj skupštini Republike Srpske, kao i inicijativa za povlačenje zakonskog teksta iz dalje procedure. Prilikom izrade komentara urađena je uporedna analiza legislative u Federaciji BiH, kao i na državnom nivou, te u susjednim državama, kao i u nekoliko država članica EU. Osim toga, ukazano je kroz komentare i inicijativu i na standarde i preporuke Grupe zemalja za borbu protiv korupcije Savjeta Evrope, Konvencije UN protiv korupcije, te mišljenja Venecijanske komisije.

